

ség között hánykolódik s természetesen ezeket az örök magyar vonásokat, századának korelemei színezik át. Ahogy regényében Zrínyi egyénisége testet ölt, az a XVII. századi magyar barokk alak jelenik meg előttünk, aki a nagy katolikus imperializmusért harcol a koronás király és a magyar nemzet jegyében.

Regényének megírását elejétől végig jellemzi bizonyos finom mérséklet, ami nemcsak a történelmi anyag kezelésében nyilatkozik meg, rányomja vonását a munka stílusára is. Szép regényében kevés archaizálással és művelődéstörténeti adatok zsúfolt felsorakoztatása nélkül is történelmi levegőt tud teremteni.

T. G.

A megszállott Felvidék regénye. Maróthy Jenő: Szeptembertől márciusig. Studium kiadása.

Maróthy Jenő neve esztendőkkal ezelőtt lett ismertté, amikor megjelent első novellás kötete. Ezekből a novellákból csodálatos tisztasággal tárult fel a zólyomi szlovákság élete és akkor egyöntetűen megállapította mindenki, aki elolvasta ezt a könyvet, hogy Maróthy Jenő nemcsak kitűnő elbeszélő, hanem a tollnak is művésze. Stílusba kicsit Mikszáthéra emlékeztetett, ugyanolyan finom vonásokkal, könnyed realizmussal és szeretetteljes beszélőformával írt a maga alakjairól, mint írt annakidején a nagy palóc... Ez az új irodalmi munkája, a kétkötetes regény, melynek címe *Szeptembertől márciusig*, bizonyos fokig új oldalról mutatja be Maróthy Jenő írói kvalitását. Ezúttal politikum, súlyos és komoly politikum vonul végig regényén. A regény, nyugodtan mondhatjuk, a mai Felvidék életének, sorsának és minden tragikumának a regénye, beszámoló arról, hogy mi van odafenn a zólyomi, turóci, árvai vidékeken...

A falut Lukovkának hívják. Amo-

lyan kedves, girbe-gurba utcácskával, dombokkal és hegyekkel közrefogott falu ez a Lukovka. Híres arról, kiváltképp ős felé, hogy nagyszerű besztercei szilva és budai körte érik kertjeiben. Roskadoznak alatta a fák. Szóval béke van, öröm és bánatnélküli világ Lukovkán. De nem most... hanem évekkal ezelőtt, még a mi időnkben, amikor nem választott el bennünket semmiféle határ, idegenektől kijelölt mesgye, hanem úgy jöhettünk és mehettünk, mint akik természetesen, otthon voltak!... És ezzel indult el a regény, békével és barátsággal. Majd megtörténik a nagy változás és Lukovka cseh katonáktól, zsandároktól lesz hangos!

Maróthy Jenő írói kvalitását és tudását érezzük minden soron át. Mesterien vetíti elénk alakjait, a kedves, kicsit pittoreszk zólyomi figurákat. Legnagyszerűbb alakja a nagytiszteletű úr, Korompay János, a falu papja. Ő a regény tengelye, körülötte forog és alakul a cselekmény. Ő Lukovka lelke, harcosa és hőse, nagyszerű pap és nagyszerű ember. Magyar ember, aki nem csügg el, nem kapkod és nem tétovázik, amikor végigszalad a falun a hír, hogy a csehek vonulnak be s ők lesznek a gazdák, az urak ezen a nagyszerű, kedves, színes kis földdarabkán... És Maróthy Jenő megmondja őszintén, ami a szíven fekszik, ami igazság volt. A falu öregjei rettenve látták ezt a bevonulást. A fiatalok pedig megszedülve az újdonságtól és megtántorodva a tudatlanságtól, örömmel köszöntötték az idegeneket! De szeptembertől márciusig nagy az idő. Szeptemberben még süt a nap, azután jönnek az őszi szelek, eső vágódik a hegyekből, majd később hó kavarog a fellegekből. Dermesztő lesz a hideg, a kis Lukovka is csakúgy tátog, kétségbeesetten hápog a tél nyomása alatt. Igen, szeptembertől márciusig nagy az idő, hetek és

hónapok vannak közbeiktatva. És amikor megjön a tavaszi fény, a tavaszi nap áldástosztó, melegeadó sugara, már Lukovkán is érzik a fiatalok, hogy nem úgy van minden, ahogyan azt hitték. Hogy az idegen bakkancsok keményen tipornak, beletipornak az emberi testekbe és ha valaki kimondja a maga igazát, lelkének belső nagy hitét, rejtett gondolatait, akkor kegyetlen baj támad! Mert lám, ott van csak Korompay nagytiszteletű úr esete. Őszintén és minden fenntartás nélkül magyarnak vallotta magát. A magyar föld emberének, aki nem tud és nem akar úgy gondolkodni, hogy az a határ, az a mesgye egyszerűen megváltoztathatja a multat és átalakíthatja a jelent, a jövőt. Korompay nagytiszteletű úr börtönbe kerül, mint anynyian és oly sokan a felvidéki emberek közül. Ez megváltoztatja Lukovka arcát és a fiatalság is érzi, bevallja őszintén, hogy tévedtek!

Erről, ezekről regél nekünk ez a regény, Maróthy Jenő új munkája. Őszinteség van benne és igazság, ami már magábanvéve sokat jelent. A Felvidék története, mai arca és népének mai gondolata. Maróthy Jenő pedig és mint mindnyájan mi is, megértőleg nézünk a Felvidék felé. Vele együtt mondjuk regénye utolsó oldalának egyik szép részét:

— Fiam, két hatalom van a világon, amelyik a legnagyobb bűnt is megbocsátja. Az Isten és az édesanya. Ti sokat vétettetek mindkettő ellen. De soha ezen a világon nem vétkezhetek olyan nagyot, hogy Isten és anyátok meg ne bocsátana!

A regényben pedig ez a megbocsátó anya Magyarország, aki megbocsátja azoknak, a felvidéki testvéreknek félrelépését, akik az első órákban azt hitték, hogy jobb lesz, szebb lesz a sorsuk. Amikor pedig kisütött ismét a napfény, akkor érezték és érzik, hogy bizony téved-

tek, nagyot tévedtek. A magyar nap fénye mindennél melegebb, életet és áldást osztóbb.

Dékány András.

Kassák Lajos : Az utak ismeretlenek. Nyugat kiadása, 1934.

Dániel a csavargó egy őszön megállapodik. Beáll napszámosnak Julia kisasszonyhoz. A fiatalok egymásba szeretnek és ahogy nő Julia szerelme, úgy nő Dániel szerepe a gazdaságban. Egyszer aztán egymás karjaiba kergeti őket a szerelem, mire összeházasodnak. A csavargó, a szegények és elnyomottak barátja, végérvényesen letelepszik. Szaporítja a vagyont s így önkéntelenül is összeütközésbe kerül eddigi nézeteivel. Végül mégis csak kitör belőle a régi ember: a sztrájkoló bányászok mellé áll és segít kiharcolni igazukat a kapzsi tőkésekkel szemben. Aztán levonja a következtetést és egy csendes hajnalon meglép. Otthagyja a polgári jó módot, hogy továbbfussa ismeretlen útjait.

Érdektelen szerelmi történet Kassák Lajos új regénye. A két világ közé szorult férfi belső összeütközése éppencsak ennek a margójára van írva. Nem szól bele határozottan a regény folyásába, hagyja futni a vérszegény, helyel-közzel érzelmes mesét. Ahol látszólag cselekvőleg kerül az előtérbe, ott is megelégszik a párhuzamos motívum szerepével: a legtöbb házasság kezdő hónapjaiba beáll egy bizonyos csömör. Itt is inkább ez robbantja ki a végső fordulatot, nem pedig a férjiban fölülkerekedő osztályöntudat.

A regény különben is fáradt munka. Nem illik Kassák naturalizmusához az északias homály, amit még azzal is túloz, hogy valami irracionális környezetbe helyezi embereit és aztán mártja csak bele Knut Hamsun modorába. Az egésznek ez a mesterkéltségek elködösítése, belemosása